

civili in præcedenti lib., a cap. 23, et omnia ibi dicta generalia fere sunt legi humanæ, et ita in ecclesiasticam etiam conveniunt. Qualia sunt obligare omnes, et solos subditos ad quos loquuntur, et hanc obligationem extendi ad eos qui in territorio versantur, etiamsi permanent et quasi in habitu, subditi non sint; e converso autem non extendi ad existentes extra territorium, etiamsi alias in habitu subditi sint, quas quæstiones in speciali de legibus ecclesiasticis tractavi etiam in t. 4 de Relig., tractando de diebus festis, et in 5 t. de Censur., dis. 5, s. 4 et 5. Quæstio etiam illa, an princeps obligetur legibus, communis est Prælati, ac legislatoribus ecclesiasticis, etiam summo Pontifici. Solum ergo supersunt adnotanda pauca, circa personas inferiores quæ legibus obligari solent, quæ propria sunt ecclesiasticarum legum.

2. *Leges ecclesiasticæ omnes et solos baptizatos obligare, etiam hæreticos, utpote qui habent fundamentum subjectionis characterem baptismalem.* — Primo ergo dicimus, proprium esse legum ecclesiasticarum, ut tantum homines baptizatos obligent; non vero infideles non baptizatos, etiamsi inter Christianos habitent, et principibus christianis subditi sint: ratio est, quia infideles non sunt Ecclesiæ membra, neque sunt de communitate ecclesiastica, et ideo licet possint obligari legibus civilibus, vel suorum principum infidelium in suis regnis, vel principum christianorum, quatenus possunt esse membra civitatis politicæ, et temporaliter subjecti principibus christianis; legibus tamen Ecclesiæ non obligantur, quia nec sunt membra Ecclesiæ, ut Ecclesia est, nec habent fundamentum subjectionis ad ecclesiasticam jurisdictionem. Dices: ergo neque hæretici obligantur his legibus, quia illi etiam non sunt membra Ecclesiæ, neque habent fundamentum fidei, sine quo præcepta ecclesiastica, quæ ad salutem animæ et cultum Dei ordinantur, nec fructuose, nec vere observari possunt. Respondeo negando consequentiam: supponimus enim sermonem esse de hæreticis baptizatis, qui generalius apostatæ dici possunt; sive ad judaismum, sive ad paganismum, sive ad propriam hæresim translati sint. De his ergo omnibus negatur consequentia, quia sunt vere subjecti ecclesiasticæ jurisdictioni: nam retinent characterem baptismalem, quod est fundamentum hujus subjectionis. Et, licet secundum præsentem statum non sint absolute membra, tamen aliquando fuerunt membra, et contra jus Ecclesiæ acquisitum deliquerunt, se ab illa separando, semperque ad illam re-

dire cogi possunt, quia signum ecclesiasticæ jurisdictionis semper in se retinent, et ratione illius veluti inchoationem quamdam habent membrorum Ecclesiæ. Unde fit ut ejus præceptis obligentur, et contra illa peccent illa non servando. Neque refert quod non habeant fidem, sine qua illa præcepta servari non possunt, quia fidem habere possunt, et per illos stat quominus non habeant, et ideo ex eo capite non excusantur. Sicut peccator carens gratia non excusatur obligatione præcepti communi-candi, quia potest se ad gratiam præparare. Præterquam quod multa præcepta ecclesiastica possunt quoad substantiam servari ab hæretico in eo statu permanente; potest enim jejunare, solvere decimas, et similia.

3. *Leges pontificias omnes ubique Christianos obligare, sicut et canones Conciliorum si ab eo sunt approbati.* — Secundo, dicendum est leges pontificias de se obligare Christianos omnes adultos, ubique terrarum degentes, et cujuscumque status seu conditionis existant. In hoc etiam est magna differentia inter leges ecclesiasticas et civiles; nam civiles nullæ sunt quæ universum obligent, ut superiori libro probatum est; nec etiam obligant omnes status hominum, quia clericos obligare non possunt, nisi quatenus per canones permittuntur, et saltem summum Pontificem nullo modo obligare possunt; leges autem canonicæ ex suo genere utriusque effectus sunt capaces. Probatur ergo prior pars, quia potestas Pontificis universalissima est supra totam Ecclesiam; sed Ecclesia per universum orbem de se diffunditur; ergo et potestas Pontificis; ergo et leges ab ea procedentes. Unde constat hoc esse proprium legum Pontificum, quia universalis potestas propria est illius. Sub his tamen comprehendimus canones conciliorum generalium, quia illi etiam a Pontificibus approbantur, et ea potissimum ratione vim habent obligandi, et eadem ratione comprehendere possunt canones conciliorum provincialium, si a Pontificibus ita sunt approbati, ut in corpore Decretalium sint inserti, vel aliquo modo pro universa Ecclesia acceptati, eique sufficienter propositi. Et ideo dixi has leges pontificias de se obligare ubique, quia possunt etiam Pontifices leges ferre pro certis provinciis, vel regnis, et tunc ex intentione illorum limitabitur obligatio juxta tenorem legis.

4. Et eodem modo probatur facile pars secunda, quia leges ecclesiasticæ obligare possunt clericos et laicos, et non solum inferiores homines, sed etiam Principes, nec solum sæ-

culares, sed etiam religiosos; ergo maxime habent hanc universalitatem leges pontificiæ cum eadem limitatione, scilicet *de se*, et nisi ab ipso Pontifice limitentur. Quia potestas universalis est, nullusque hominum baptizatorum invenitur ab illa exemptus. Hoc autem semper intelligitur juxta materiæ exigentiam. Quia non singulæ leges ecclesiasticæ seu pontificiæ obligant omnes fideles: imo pauca tales sunt, illæ videlicet quæ respiciunt generalem statum Christianorum, et viatorum, quos dirigunt ad vitam æternam. Aliæ vero sunt accommodatæ diversis statibus Christianorum, et ita leges pontificiæ, ut sic, ad omnes spectant; non tamen singulæ ad omnes, sed partitione accommodata. Intelligendum etiam illud est de status ecclesiasticis, seu aliquo modo spiritualibus ex materia et fine. Nam, si christiani homines sumantur politice, et ut cives sunt, sic non subduntur ecclesiasticis legibus per se loquendo, ut supra tractatum est. Unde, licet vere dicamus homines cujuscumque status obligari ecclesiasticis legibus, nihilominus vere etiam dicimus, leges ecclesiasticas non posse de omnibus omnino statibus hominum disponere, ut patet in his quæ ad statum mere temporalem et civilem pertinent.

5. *Leges Episcoporum sive synodales omnes obligare intra territorium, extra vero minime, sicut et leges conciliorum provincialium.* — Tertio dicendum est: leges Episcoporum, seu synodales, licet ubique non obligent, tamen intra territorium obligare possunt de se homines cujuscumque status. Prima pars clara est, quia extra territorium jus dicenti non paretur impune, l. ult. de Jurisd. omnium judic., et cap. *Ut animarum*, de Constitut. in 6. Secunda item pars est certa, quia Episcopus est generalis pastor in sua diocesi, et omnes homines cujuscumque status illi subditi sunt; omnes ergo potest suis legibus obligare in materia unicuique proportionata, et suæ potestati subjecta, ut dictum est. Item in his omnibus quæ non sunt propria Pontificis summi, possunt Episcopi in suis diocesis quidquid potest Pontifex in universa Ecclesia; ergo sicut leges pontificiæ de se obligant in tota Ecclesia homines cujuscumque status, ita leges synodales obligant omnes intra proprium territorium. Ubi statim occurrebat quæstio, an hoc intelligendum sit de omnibus alias subditis, seu habentibus ibi domicilium, vel etiam de exteris brevi tempore commorantibus. Sed hæc quæstio satis tractata est in locis in principio capituli citatis.

6. Sub legibus autem Episcoporum comprehendimus leges etiam conciliorum provincialium servata proportione ad territorium, seu ad totam provinciam ad quam Concilium pertinet; est enim eadem ratio, ut constat; imo cum proportione applicari potest conclusio ad omnes Prælatos, et communitates ecclesiasticas habentes potestatem legislativam respectivè, et cum proportione. Nam uniuscujusque superioris leges obligant de se intra suam spheram omnes intra illam contentos, quia illi subditi sunt. Sed in hoc est observanda differentia inter Pontificem et inferiores, quod a jurisdictione Pontificis nemo potest esse exemptus, a potestate autem cujuscumque inferioris possunt plures eximi per ipsum Pontificem, et ratione exemptionis poterunt non obligari legibus Episcoporum. Et ita subintelligi debet in assertionem, leges synodales obligare omnes, nisi per superiorem impediatur. Sicut enim regula illa, quod Episcopus potest in suo Episcopatu quidquid potest Pontifex in universa Ecclesia, habet subintellectam conditionem, *nisi prohibeatur*, ita in præsentem similis conditio subintelligenda est.

CAPUT XX.

AN LEGES SYNODALES PERSONAS RELIGIOSAS EXEMPTAS OBLIGENT.

1. *Sententia negativa.* — Aliqui absolute negant; citatur Paludanus in 4, dist. 15, quæst. 4, art. 3. Sed ille loquitur de consuetudine; videtur tamen eadem ratio, quia tanta est vis consuetudinis, quanta legis, ut infra dicetur, et ita idem sequitur Antonin., 2 part., tit. 6, cap. 2, § 1. Citatur etiam Ledesm. 2, part. 4, q. 17, art. 3, § *Tertio dico*. Hi autem auctores non videntur fundari in exemptione religiosorum, sed in diversitate status, et quia religiosi habent sua propria onera, ut jejunia, etc., et non debent gravari communibus legibus synodalibus: sicut e converso leges seu statuta religiosorum non obligant sæculares. Alii sentiunt religiosos teneri ad leges Episcoporum servandas, quia non sunt exempti a lege jurisdictionis Episcoporum. Ita sentiunt Glossæ et doctores statim citandi, qui supponunt distinctionem quamdam de duplici lege Episcoporum; una dicitur lex jurisdictionis, alia diocesana strictè sumpta. Solet enim interdum lex diocesana large sumi pro toto jure episcopali, ut in c. *Audistis*, de Præscriptionibus, et tunc comprehendit legem jurisdictionis. Alio vero modo sumitur strictè, et sic dis-

tinguitur a lege jurisdictionis, ut in cap. *Dilectus*, de Offic. ordin., et 10, quæst. 1, in Summa, et cap. 1, ubi dicitur religiosos esse exemptos a lege diœcesana, et supponitur non esse exemptos a lege jurisdictionis. Cum ergo præcipere pertineat ad legem jurisdictionis, concluditur religiosos non esse exemptos a præceptis Episcoporum.

2. *Legem jurisdictionis consistere in agendo seu regendo, legem diœcesanam in recipiendo.*— Ut autem hæc sententia intelligatur, oportet de illa distinctione pauca præmittere; quid enim per illas voces significetur, non invenitur in jure satis declaratum. Glossæ igitur supra citata jura, ita illas explicant, ut lex jurisdictionis sit illa quæ consistit in agendo, gubernando, seu ministrando; lex autem diœcesana ea quæ consistit in recipiendo, id est, quæ statuit de his quæ sunt conferenda Episcopo, et ab ipso recipienda. Quod his exemplis declarant; nam ad legem jurisdictionis pertinent omnia, quæ circa judicia aguntur, ut sunt citatio, causæ examinatio, decisio, punitio, vel absolutio, ut ex illo textu colligitur: unde omnia etiam quæ pertinent ad gubernationem diœcesis, ad hanc legem spectabunt, et consequenter etiam statuta condere et leges, ad eandem legem pertinet. Addit etiam illa Glossa, sacramentorum collationem, consecrationem ecclesiarum, et confectionem chrismatis, ac similia etiam pertinere ad legem jurisdictionis. Quod Panormit. ibi videtur difficile, quia si hæc essent jurisdictionis, possent delegari non habenti ordinem episcopalem. Sed hæc non dicuntur esse jurisdictionis, quia non requirunt potestatem ordinis episcopalis, sed quia requirunt jurisdictionem ut debite ministrentur. Et sic Episcopus ratione suæ jurisdictionis potest illa omnia auctoritate sua in sua diœcesi, et suis subditis ministrare, et non aliis, et e converso subditi tenentur hæc recipere a suo Episcopo, et non ab alio sine licentia illius, quæ subjectio debetur Episcopo propter legem jurisdictionis, et ideo etiam in hoc religiosi subjiciuntur Episcopis, cap. *Interdicimus*, 16, quæst. 1.

3. *Ad Episcopum duo spectant: pascere et pasci.*— Ad legem autem diœcesanam, ait illa Glossa, pertinere Cathedricum, quartam decimationem, et mortuorum, Synodum, visitationem annuam, de quibus in cap. *Conquerente*, de Offic. ordin. Et videtur fundari in hoc, quod ab hujusmodi juribus, et oneribus eximuntur monasteria in jure, in cap. *Inter alia*, 10, quæst. 3, cum aliis, quæ ibi a Glossa

citantur. Objici vero potest, quia, licet quædam ex his consistant in recipiendo, non tamen omnia, et præterea nullo jure probatur legem diœcesanam consistere semper in recipiendo. Primum patet, quia synodi congregatio non consistit in recipiendo; nam vocare ad Synodum, agere est, et propriissimus actus jurisdictionis, et similiter illi præsidere; visitatio etiam annua jurisdictionis est, et in agendo consistit. Altera pars non aliter probatur, nisi quia Gloss. nullum textum ad id probandum adducit. Nihilominus explicatio Glossæ potest probabiliter suaderi conjectura: quoad Episcopi jus, duo spectant; unum est regere et pascere, et omnia quæ ad hoc munus spectant, dicuntur esse de lege jurisdictionis; aliud est pasci, seu debitum stipendium accipere, et ita omnia servitia, et subsidia temporalia, quæ debentur Episcopis ratione sui muneris, dicuntur pertinere ad legem diœcesanam, sic strictè sumptam.

4. Admissa vero hac declaratione in illo sensu, exempla debent cum debita proportione assignari, ideoque congregatio synodi, et visitatio annua ad legem jurisdictionis pertinebunt, ut probat ratio facta, licet jus recipiendi synodicum (ut appellant) et procurationem, pertineat ad legem diœcesanam. Neque in jure est aliquid quod repugnet, quia in jure non invenitur declaratum, qui actus ad hanc, vel illam legem pertineant. Tunc autem difficile erit defendere duas illas generales regulas, quod religiosi sunt exempti a lege diœcesana, non vero a lege jurisdictionis, ut ex his quæ Panormitan. late prosequitur, facile intelligi potest. Posset autem responderi, utramque verificari cum exceptione, nisi in casibus a jure expressis, ita ut sensus sit, religiosos esse exemptos a lege diœcesana, id est, a solvendo subsidio vel quasi tributo Episcopis, nisi in casibus a jure expressis, non tamen esse exemptos ab obedientia et lege jurisdictionis, nisi in aliquo casu speciali in jure expresso.

5. *Regula Panorm. de prædictis regulis.*— Aliter vero Panormitan. declarat illas voces, supponitque religiosos jure communi esse exemptos ab Episcopis in quibusdam rebus, et non in aliis. Dicit igitur illa omnia, quæ in jure inveniuntur expressa, in quibus religiosi sunt exempti ab episcopali jure, appellari de lege diœcesana; reliqua vero omnia esse de lege jurisdictionis. Neque aliam adducit probationem, vel rationem nominum, sed dicit fuisse potius magistralem applicationem, quam juris impositionem, vel usum. Unde (quoad

rem spectat) sentit religiosos non esse exemptos, nisi in his quæ sunt in jure expressa, quæ sunt decem vel undecim, quæ ibi sigillatim enumerat, et plura in tribuendo, aliqua vero in agendo consistunt. In eis tamen non continentur leges episcopales, nec subjectio illis debita, et ita etiam hoc modo concluditur, leges Episcoporum obligare religiosos, quia in hoc non inveniuntur jure exempti, et ita pertinet ad legem jurisdictionis.

6. *Regula D. Thom. de obedientia monachi.*— Hi tamen doctores canonistæ loquuntur de religiosis stando in jure communi, ut ex doctrina eorum constat, et quia sæpe excipiunt specialem exemptionem. Et hoc sensu eorum sententia videtur manifesta, saltem stando in jure antiquo, quia nullo jure inveniuntur exempti quoad synodales leges; ergo nisi alias specialiter sint exempti, tenentur illis parere. Patet consequentia, quia sunt subjecti ex vi ordinariæ jurisdictionis episcopalis. Item hac ratione jura antiqua præcipiunt, ut monachi Episcopis pareant, et ab eis corripiantur, capitulo *Monasteria*, et capitulo *Cognovimus*, 18, quæst. 2; et D. Thom. in 2, distinctione 44, in ultim. dub. litter. ad 2, ait monachum teneri ad obediendum Abbati plus quam Episcopo, in illis quæ ad statum regulæ pertinent; in his autem quæ ad disciplinam ecclesiasticam pertinent, magis teneri Episcopo, quia in his Episcopus est superior Abbatis. Ergo si leges episcopales et synodales non sint contra statum regulæ religiosæ, licet sint diversæ, et aliquid ei addant, tenentur religiosi eis obedire ex vi religiosi status, si alias exempti non sunt.

7. Nec contra hoc obstat motivum prioris sententiæ. Dico enim religiosos, non obstante statu, prius obligari ad servanda mandata Dei et Ecclesiæ, quam sua statuta; unde, licet per talia statuta specialia onera suscipiant, propter illa non excusantur a generalibus legibus, sed illa voluntarie suscipiunt ultra communia onera Christianorum. Inter hæc autem generalia onera Christianorum computantur ea quæ per leges episcopales, aut synodales omnibus imponuntur, et in quocumque statu servari possunt, ut sunt jejunia, festivitates, etc. Et ideo ab his excusari non possunt propter specialia onera sui status. Neque comparatio ibi facta valet, quia statuta religiosorum non sunt generalia pro tota diœcesi, sed sunt specialia talis communitatis et professionis; ideo non possunt obligare sæculares, sive clericos, sive laicos; leges autem Episcopi generales sunt pro toto territorio in quo morantur religiosi,

et ideo illis obligantur, si exempti non sint.

8. De exemptis vero est speciale dubium, an obligentur ad obediendum legibus Episcoporum. Videtur autem dicendum, in rigore et ex vi legis non obligari. Primo, quia sunt simpliciter exempti a jurisdictione, tam Episcoporum, quam synodorum episcopaliū; ergo maxime sunt exempti a primo actu jurisdictionis, qui est legem ferre. Secundo, quia sunt extra territorium, argumento cap. 1 de Privilegiis, in 6, et juxta id quod supra diximus, existentem in loco exempto esse extra territorium quoad effectum jurisdictionis. Tertio, quia hi religiosi exempti non tenentur parere Episcopis, nisi in casibus a jure expressis, ut colligitur ex dicto cap. 1 de Privilegiis, in 6, ibi: *Salvis casibus aliis, in quibus Episcoporum jurisdictioni subesse canonica præcipiunt instituta*: nullum autem est decretum canonicum, quod præcipiat exemptos parere legibus Episcoporum: quinimo, in cap. *Nimis*, de Excessibus Prælator., inter alia quæ prohibentur Episcopis, ponitur quod *suis constitutionibus subicere cogunt religiosos*. Et, licet ibi nominentur specialiter Prædicatores et Minores, tamen id est gratia exempli, sermo tamen generalis est de omnibus similibus, ut patet ex illis verbis: *Cum quidam viri religiosi, ut puta fratres Prædicatores et Minores, etc.*; accedit, quod Trident. Concilium sess. 25, cap. 12 de Regul. specialiter præcipit, ut religiosi exempti obediant Episcopis in censuratum et festorum observatione ab eis præcepta. In quo videtur supponere, antea non fuisse ad hoc obligatos, sed per illam legem eorum exemptioni derogatum iri. Et præterea inde sumitur argumentum ab speciali, quod in aliis legibus episcopalibus, ut jejuniis, ubi gratia, religiosi exempti obedire non tenentur. Denique hæc exemptio pleno jure concessa est, ut ex privilegiis talium religiosorum constat, et notat Felin. in cap. *Dilectus*, de Offic. ordin. in fine, ex Panormit. et Cardinal. quod allegat: ergo tales religiosi prorsus sunt exempti a jurisdictione Episcoporum, ut in simili dicitur in cap. *Ex ore*, de Privilegiis: ergo et a legibus eorum in his omnibus quæ per sacros canones non sunt excepta.

9. Sed, licet hoc verum sit ex vi præcepti et jurisdictionis, nihilominus aliqui sentiunt religiosos teneri ex vi juris naturalis ad servandas has leges synodales, seu episcopales, quando non derogant statui religioso, et spectant ad communem observantiam et devotionem totius populi, aut cleri: ratio est, quia licet re-

ligiosi sint exempti, nihilominus sunt pars istius communitatis, et ideo propter uniformitatem tenentur conformari in his legibus et moribus, quia turpis est pars quæ a toto discordat; ergo ex hoc principio lex naturalis obligat religiosos ad hanc uniformitatem, et consequenter ad observationem talium legum, saltem quoad vim directivam, seu in foro conscientiæ, quamvis non quoad vim coactivam, quia propter exemptionem cogi non poterunt per Episcopos ad eas servandas, nec incurrunt censuras, etiamsi per eas late sint.

10. *Solum teneri religiosos exemptos ad vitandum scandalum circa usum, vel observantiam talium legum, nec enim partes heterogeneæ ducendæ sunt regula universali.*— Existimo tamen solum teneri religiosos exemptos ad vitandum scandalum circa usum, vel observantiam talium legum: illo autem secluso non peccare, illas non servando, nisi ubi usu et consuetudine illas acceptaverint, et suo juri cesserint. Et hoc aperte sentiunt Palud. et Antonin. ubi supra: ratio vero est, quia consideratio illa uniformitatis non sufficit ad huiusmodi obligationem. Et imprimis quod non sufficiat ad obligationem sub mortali, ostendimus supra, et dicemus infra in terminis fortioribus, tractando de dispensatione harum legum. Quod vero hic nulla sit talis obligatio, patet ex diversitate status religiosi a reliquis sæcularibus: nam ex sua natura (ut sic dicam) includit quamdam difformitatem: ergo non est cur requirat talem uniformitatem. Declaratur exemplo philosophico, nam in corpore heterogeneo non est necessaria uniformitas membrorum: hoc autem corpus civitatis constat ex laicis, clericis et religiosis, tanquam ex membris heterogeneis: ergo non postulat unifor-

mitatem inter eos in his quæ propria sunt, sed tantum in his quæ habent communia, ut sunt Christiani, vel membra Ecclesiæ: hæc autem leges synodales per se dantur pro sæcularibus, vel pro his qui subduntur Episcopis: non ergo oportet religiosos eis conformari. Declarari etiam potest exemplo morali de novitiis religionum, qui, licet communem vitam agant cum cæteris religiosis, nihilominus non tenentur in vi præcepti ad servanda statuta religionum, etiamsi talia sint, quæ alios religiosos obligent in conscientia; quia per se non tenentur, quia religiosi non sunt, et ita deest in illis fundamentum illius obligationis, quod est vinculum professionis et voti obedientiæ; nec tenentur ratione uniformitatis, quia ad hanc non tenentur ex vi status: sunt enim ibi ut probentur, non ut aliis in omnibus conformentur, sed secundum modum suum: multo ergo minus tenentur religiosi conformari laicis etiam in operibus bonis, et observantiis specialibus eorum. Tandem accedit, quod ideo hi religiosi eximuntur, quia habent propria onera, et ne cogantur alia sustinere, nisi quæ Pontifices, vel eorum Prælati eis imposuerint: ergo hæc ipsa exemptio declarat non esse necessariam illam uniformitatem. Nihilominus ex decencia quadam recte facient religiosi, has leges servando, ubi sine magno onere potuerint. Et ubi fuerit consuetudo illas servandi tanquam necessarias, obligabuntur ex vi consuetudinis, non vero ex aliis capitibus. Et hæc dixisse sufficiat de lege canonica: nam cætera quæ desiderari possunt communia sunt legi humanæ quatenus talis est, ideoque ex libro præcedenti petenda sunt, et ob eamdem causam de varia illius mutatione in libro octavo dicemus.

FINIS LIBRI QUARTI.

INDEX CAPITUM LIBRI QUINTI

DE VARIETATE LEGUM HUMANARUM ET PRÆSERTIM DE PŒNALIBUS ET ODIOSIS.

- CAP. I. *De humanarum legum varietate.*
 CAP. II. *De lege odiosa et favorabili, earumque varietate.*
 CAP. III. *Utrum leges pœnales obligent in conscientia ad actus quos proxime intendunt.*
 CAP. IV. *An possint dari leges humanæ solum ad pœnam obligantes.*
 CAP. V. *Utrum lex humana possit obligare in conscientia ad pœnam ante condemnationem iudicis.*
 CAP. VI. *Quando leges pœnales continent sententiam ferendam, et non latam.*
 CAP. VII. *An pœnæ executio sit debita in conscientia ante iudicis coactionem.*
 CAP. VIII. *De pœnæ privativæ executione ante sententiam.*
 CAP. IX. *De observatione pœnæ privativæ, quæ per ipsam legem fit.*
 CAP. X. *Utrum lex pœnalis obliget reum ad pœnæ executionem saltem post sententiam iudicis.*
 CAP. XI. *Utrum lex pœnalis obliget iudicem ad pœnam in ea positam infligendam.*
 CAP. XII. *Utrum ignorantia excuset pœnam legis.*
 CAP. XIII. *Utrum leges per quas tributa imponuntur pure pœnales sint.*
 CAP. XIV. *De potestate necessaria ut lex tributum imponens justa sit.*
 CAP. XV. *De ratione et causa finali ad iustitiam tributi necessaria.*
 CAP. XVI. *De forma, et materia in legibus tributorum servandis.*
 CAP. XVII. *Utrum aliqua alia conditio, præsertim subditorum consensus, ad iustitiam tributi requiratur.*
 CAP. XVIII. *Utrum leges tributorum obligent in conscientia ad illorum solutionem. etiamsi non petantur.*
 CAP. XIX. *Utrum leges humanæ irritantes contractum, pœnales vel onerosæ sint.*
 CAP. XX. *Utrum leges irritantes actus, illos in conscientia prohibeant.*
 CAP. XXI. *Quibus modis impediri possit irritatio actus quem lex præcipit pro infecto haberi.*
 CAP. XXII. *Utrum lex ipso jure irritans actum, impediri aliquo modo possit ne actum nullum reddat.*
 CAP. XXIII. *Utrum in lege irritante actum ipso facto, et ante omnem sententiam, habeat locum epikia.*
 CAP. XXIV. *Utrum lex irritans interdum privetur suo effectu, quia in præsumptione fundatur.*
 CAP. XXV. *Utrum omnis lex prohibens pure ac simpliciter actum eo ipso irritet illum.*
 CAP. XXVI. *Quibus verbis aut modis lex prohibens actum irritet illum.*
 CAP. XXVII. *Utrum aliquando sola prohibitio vi et natura sua irritet actum.*
 CAP. XXVIII. *Utrum ex vi juris communis actus factus contra legem prohibentem irritus sit ipso jure.*